

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Ludmily Valentové a soudců JUDr. Lenky Matyášové Ph.D. a JUDr. Jakuba Camrdy Ph.D. v právní věci žalobce: **J. K.**, zastoupeného Mgr. Danielem Tetzelm, advokátem se sídlem Vápencova 569/13, Praha 4, proti žalovanému: **Ministerstvo dopravy ČR**, se sídlem Nábřeží Ludvíka Svobody 1222/12, Praha 1, v řízení o kasační stížnosti žalobce jako stěžovatele proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 24. 7. 2009, č. j. 2 Ca 21/2008 - 29,

t a k t o :

Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 24. 7. 2009 č. j. 2 Ca 21/2008 - 29 **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Žalobce (nyní stěžovatel) se v řízení u Městského soudu v Praze (dále jen „městský soud“) domáhal zrušení rozhodnutí Ministerstva dopravy ČR ze dne 14. 9. 2008 č. j. 694/2008-160-SPR/3 (dále jen „rozhodnutí žalovaného“), kterým bylo zamítnuto jeho odvolání proti rozhodnutí Magistrátu hl. m. Prahy, odboru dopravních přestupků č. j. MHMP257569/2008/HOF ze dne 29. 4. 2008. Tímto rozhodnutím správního orgánu I. stupně byl stěžovatel uznán vinným z porušení ustanovení § 4 písm. c) zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů (dále též „zákon o silničním provozu“), čímž naplnil skutkovou podstatu přestupku proti bezpečnosti a plynulosti silničního provozu podle § 22 odst. 1 písm. f) bod 4 zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů (dále též „zákon o přestupcích“), neboť dne 18. 10. 2007 ve 4:59 hod. řídil osobní motorové vozidlo tovární značky Suzuki Swift registrační značky X v Praze 5 v tunelu Mrázovka ve směru jízdy na Strahov, kde

nejvyšší dovolená rychlost je upravena svislou dopravní značkou B20a na 70 Km/h rychlostí 83,5 Km/h, a tím překročil nejvyšší povolenou rychlost, za což mu byla uložena pokuta ve výši 1500 Kč dle ustanovení § 22 odst. 9 zákona o přestupcích. Současně byla stěžovateli podle ustanovení § 79 odst. 1 a 4 zákona o přestupcích a v souladu s ustanovením § 1 odst. 1 vyhlášky č. 231/1996 Sb., kterou se stanoví paušální částka nákladů řízení o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů, uložena povinnost uhradit náklady řízení v částce 1000 Kč.

Městský soud napadeným rozsudkem žalobu stěžovatele zamítl s odůvodněním, že neshledal žádnou nezákonnost v rozhodnutí žalovaného.

Stěžovatel rozsudek městského soudu napadl včasnou kasační stížností z důvodu, že nesouhlasí s právním názorem městského soudu, že se v daném případě nemůže jednat o tzv. krajní nouzi dle ustanovení § 2 odst. 2 zákona o přestupcích, protože se jedná o činnost bezpečnostní agentury, tedy o případ, kdy osoba dopouštějící se přestupku přiměřeným způsobem neodvrací na ni směřující přímo hrozící útok na zájem chráněný zákonem.

Stěžovatel v kasační stížnosti argumentuje, že ustanovení § 2 odst. 2 písm. b) zákona o přestupcích, dle kterého není přestupkem jednání, jímž někdo odvrací nebezpečí přímo hrozící zájmu chráněnému zákonem, jestliže tímto jednáním nebyl způsoben zřejmě stejně závažný následek než ten, který hrozil, a toto nebezpečí nebylo možno v dané situaci odvrátit jinak, nehovoří o tom, že v krajní nouzi by musel být odvrácen útok, který směřuje přímo proti osobě, která by jinak svým jednáním spáchala přestupek.

Podle stěžovatele obecně platí, že krajní nouzí je stav, kdy je možné chránit zájem, který chrání trestní či přestupkový zákon, a to pouze tak, že se obětuje jiný takový zájem. Účelem krajní nouze je poskytnout lidem možnost k ochraně zájmů vlastních, ale i zájmu jiných osob, dokonce i zájmů státu. K činu v krajní nouzi je oprávněn každý, tedy i ten, jehož zájmy nejsou v konkrétním případě ohroženy.

Podle názoru stěžovatele městský soud v posuzované věci nepřípustně zúžil okruh osob, na které se může vztahovat ustanovení o krajní nouzi, když za krajní nouzi nepochybně považuje překročení rychlosti jeho osobou při odvracení nebezpečí pro život a zdraví ohlašovatele případu, pokud má bezpečnostní agentura hlášený případ napadení majetku či osob.

Naplnění předpokladu proporcionality, nutného pro aplikaci institutu krajní nouze stěžovatel spatřuje v tom, že již v žalobě poukázal na to, že z hlediska skutkových zjištění nebylo správnými orgány prokázáno, zda stěžovatel vůbec kohokoliv svojí zrychlenou jízdou ohrozil, neboť nebylo vyvráceno tvrzení stěžovatele, že se v inkriminovanou dobu v tunelu nepohybovalo jiné vozidlo.

Stěžovatel navrhuje napadený rozsudek městského soudu zrušit a věc vrátit tomuto soudu k dalšímu řízení.

Žalovaný ve svém vyjádření ke kasační stížnosti uvedl, že se ztotožňuje se závěry městského soudu, protože v případě výjezdu vozidla bezpečnostní agentury nemohly být shledány podmínky krajní nouze, neboť potencionální riziko ohrožení majetku, které měl stěžovatel údajně odstraňovat, bylo možno odvracet jinak. Rychlou jízdou stěžovatele v daném případě došlo k nedovolenému ohrožení bezpečnosti ostatních účastníků silničního provozu, což je ohrožení zájmu chráněného zákonem nepochybně podstatně závažnější, než ohrožení majetku klienta, které podle domnění stěžovatele hrozilo.

Dle žalovaného nelze akceptovat, aby bezpečnostní agentura při výkonu své běžné činnosti porušovala povinnosti vyplývající z obecně platné právní úpravy a zaštiťovala se ochranou zájmů svých smluvních partnerů, které by takto bez ohledu na to, o jakou míru ohrožení se jedná, kladla před zájmy společnosti.

Nejvyšší správní soud vázán rozsahem a důvody podané kasační stížnosti (ustanovení § 109 odst. 2 a 3 s. ř. s.) přezkoumal napadený rozsudek a dospěl k závěru, že kasační stížnost stěžovatele je důvodná.

Kasační stížností stěžovatel napadl rozsudek o zamítnutí žaloby z důvodu dle ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“), a tedy z důvodu nesprávného posouzení právní otázky městským soudem v předcházejícím řízení.

Konkrétně stěžovatel brojí proti závěru městského soudu, že se nejedná o krajní nouzi ve smyslu ustanovení § 2 odst. 2 zákona o přestupcích v případě, kdy zaměstnanec bezpečnostní agentury jako osoba dopouštějící se přestupku přiměřeným způsobem neodvrací na ni směřující přímo hrozící útok na zájem chráněný zákonem.

Městský soud v odůvodnění napadeného rozsudku konstatoval, že bezpečnostní agentura není uvedena jakožto organizace v ustanovení § 18 odst. 9 zákona č. 361/2000 Sb., jejíž řidiči nemusí dbát ustanovení o nejvyšší povolené rychlosti dle ustanovení § 18 odst. 4 téhož zákona. Nejedná se taktéž o vozidlo s právem přednostní jízdy dle ustanovení § 41 odst. 2 zákona č. 361/2000 Sb., na které se dle odst. 1 téhož ustanovení nevztahovalo omezení rychlosti dle § 18 odst. 2, 3, 4 a 8 téhož zákona. Protože řidič soukromé bezpečnostní agentury, byť jel k ohlášenému případu, není řidičem vozidla, pro které by neplatilo omezení rychlosti jízdy dle ustanovení § 18 odst. 9 zákona č. 361/2000 Sb., popř. ustanovení § 41 odst. 1 téhož zákona, nemůže se v případě překročení nejvyšší povolené rychlosti jednat o krajní nouzi dle ustanovení § 2 odst. 2 zákona č. 200/1990 Sb. Dle městského soudu se totiž jedná o činnost bezpečnostní agentury, kdy osoba dopouštějící se přestupku přiměřeným způsobem neodvrací na ni směřující přímo hrozící útok na zájem chráněný zákonem dle ustanovení § 2 odst. 2 zákona o přestupcích. Krajní nouzi je možno použít pouze v případě, pokud osoba, která by jinak byla pachatelem přestupku, se ze spáchání přestupku vyviní, pokud odvrací útok směřující vůči ní. Dle městského soudu tak ustanovení § 2 odst. 2 zákona o přestupcích nelze aplikovat na případ řidičů bezpečnostních agentur, které na základě smluvního vztahu ochraňují majetek smluvního partnera. Dle městského soudu v daném případě nebylo rozhodující zjišťování rozsahu a intenzity ohrožení majetku smluvního partnera bezpečnostní agentury, neboť by se nic nezměnilo na tom, že jakékoliv ohrožení by nezaložilo ve vztahu k porušení zákona krajní nouzi dle § 2 odst. 2 zákona o přestupcích.

Se závěry městského soudu Nejvyšší správní soud nesouhlasí.

Podle zákona o přestupcích, jeho § 2 odst. 2, přestupkem není jednání, jímž někdo odvrací

a) přiměřeným způsobem přímo hrozící nebo trvající útok na zájem chráněný zákonem nebo

b) nebezpečí přímo hrozící zájmu chráněnému zákonem, jestliže tímto jednáním nebyl způsoben zřejmě stejně závažný následek než ten, který hrozil, a toto nebezpečí nebylo možno v dané situaci odvrátit jinak.

Nejvyšší správní soud v posuzované věci považuje za vhodné na tomto místě citovat z rozsudku ve věci č. j. 1 As 1/2008 ze dne 6. 2. 2008:

... Podle § 2 odst. 2 zákona o přestupcích přestupkem není jednání, jímž někdo odvrací a) přiměřeným způsobem přímo hrozící nebo trvající útok na zájem chráněný zákonem nebo b) nebezpečí přímo hrozící zájmu chráněnému zákonem, jestliže tímto jednáním nebyl způsoben zřejmě stejně závažný následek než ten, který hrozil, a toto nebezpečí nebylo možno v dané situaci odvrátit jinak. ...

...Podle ustálené judikatury Nejvyššího správního soudu platí, že na trestnost přestupků se aplikují obdobné principy a pravidla jako v případě trestných činů (např. rozsudek NSS ze dne 31. 5. 2007, č. j. 8 As 17/2007 – 135, publ. též jako č. 1338/2007 Sb. NSS). Přestupkem může být pouze protiprávní čin. Chybí-li znak protiprávnosti, nelze odpovědnost za přestupek vyvozovat, protože se pak jedná o dovolené jednání, které, ačkoliv se svými znaky podobá přestupku, nenaplnňuje skutkovou podstatu přestupku a není ani nebezpečné pro společnost. Přestupkem proto nemůže být jednání, které formálně přestupku odpovídá, ale není dána jeho protiprávnost. Okolností vylučující protiprávnost je mj. nutná obrana [§ 2 odst. 2 písm. a) zákona o přestupcích] a krajní nouze [§ 2 odst. 2 písm. b)]...

...S ohledem na jednotu právního řádu nutno vykládat vztah mezi nutnou obranou a krajní nouzí v přestupkovém právu obdobně jako v právu trestním. Judikatura Nejvyššího soudu přitom vychází z toho, že podstatou nutné obrany je odvracení nebezpečí, které vzniká útokem směřujícím proti zájmu chráněnému trestním zákonem, a to činem, který by jinak byl trestným činem, namířeným proti útočníkovi. Jelikož obránce odvracející útok chrání tytéž zájmy, které chrání sám trestní zákon, nejedná proti účelu trestního zákona, ale naopak ve shodě s ním a vlastně nahrazuje zásah veřejných orgánů. Útok je jednání člověka, a to zpravidla konání nebo opomenutí, které je úmyslné, protiprávní a nebezpečné pro společnost. Naproti tomu při krajní nouzi se odvrací nebezpečí přímo hrozící zájmům chráněným trestním zákonem, které nelze za daných okolností odvrátit jinak. Nebezpečím se rozumí stav hrozící poruchou, který může být různého původu (přírodní katastrofa, jednání člověka); nebezpečí musí přímo hrozit, a to bezprostředně (citováno podle shrnutí této ustálené judikatury usnesením Nejvyššího soudu sp. zn. 6 Tdo 66/2007 ze dne 28. 3. 2007). ...

Městský soud při posuzování sporné právní otázky pochybil v tom, když svůj závěr, že se v posuzovaném případě nejednalo o krajní nouzi, opřel o důvod, že se jedná o činnost bezpečnostní agentury, tedy o případ, kdy osoba dopouštějící se přestupku přiměřeným způsobem neodvrací na ni směřující přímo hrozící útok na zájem chráněný zákonem dle ustanovení § 2 odst. 2 zákona o přestupcích.

Pro možnost aplikace institutu krajní nouze zákon o přestupcích vyžaduje odvracení nebezpečí (stavu hrozícího poruchou, který může být různého původu - přírodní katastrofa, jednání člověka) přímo (ve smyslu judikatury Nejvyššího soudu – bezprostředně) hrozící zájmu chráněnému zákonem. Podmínkou pro aplikaci institutu krajní nouze, tak není směřování přímo hrozícího útoku na osobu dopouštějící se přestupku, jak nesprávně dovodil městský soud.

V tomto směru byla shledána argumentace stěžovatele v kasační stížnosti důvodnou, neboť ustanovení § 2 odst. 2 písm. b) zákona o přestupcích nehovoří o tom, že v krajní nouzi by musel být odvracen útok, který směřuje přímo proti osobě, která by jinak svým jednáním spáchala přestupek.

Zákon o přestupcích mimo zákonného předpokladu odvracení nebezpečí přímo hrozící zájmu chráněnému zákonem, stanoví pro aplikaci institutu krajní nouze i další podmínky, a to subsidiaritu (jednáním nebyl způsoben zřejmě stejně závažný následek než ten, který hrozil) a proporcionalitu (nebezpečí nebylo možno v dané situaci odvrátit jinak). Výše uvedené zákonné předpoklady musí být naplněny kumulativně, chybí-li jedna z nich, nelze institut krajní nouze aplikovat.

Nejvyšší správní soud je stejného názoru jako stěžovatel, že účelem krajní nouze je poskytnout lidem možnost k ochraně nejen zájmů vlastních, ale i jiných osob, či zájmů státu, a že k činu v krajní nouzi je oprávněn i ten, jehož zájmy nejsou v konkrétním případě ohroženy. Za správný však již zdejší soud nepovažuje názor stěžovatele, že krajní nouzí je překročení rychlosti stěžovatelem při odvracení nebezpečí pro život a zdraví ohlašovatele případu, pokud má bezpečnostní agentura hlášený případ napadení majetku či osob.

Otázka, zda na jednání osoby dopouštějící se překročení nejvyšší povolené rychlosti při výjezdu řidiče bezpečnostní agentury k hlášenému případu napadení majetku či osob, dopadá ustanovení § 2 odst. 2 zákona o přestupcích, nemůže být zodpovězena obecně, ale v každém jednotlivém případě musí být zjištěny konkrétní skutkové okolnosti a ty pak posouzeny, zda splňují zákonem stanovené podmínky pro jednání v krajní nouzi [§ 2 odst. 2 písm. b) zákona o přestupcích], respektive zda splňují zákonem stanovené podmínky pro jednání v nutné obraně [§ 2 odst. 2 písm. a) zákona o přestupcích], přičemž v případě nutné obrany by nebylo třeba splnění podmínek jako u krajní nouze, to je subsidiarity (jednáním nebyl způsoben zřejmě stejně závažný následek než ten, který hrozil) a proporcionality (nebezpečí nebylo možno v dané situaci odvrátit jinak) při odvracení nebezpečí přímo hrozícímu zájmu chráněnému zákonem, ale bylo by třeba zkoumat, zda se jednalo o přiměřený způsob odvracení přímo hrozícího nebo trvajícího útoku na zájem chráněný zákonem.

S ohledem na výše uvedené Nejvyšší správní soud v posuzované věci shledal důvodnou kasační námitku nesprávného posouzení právní otázky městským soudem v předcházejícím řízení. Za této situace nezbylo, než na základě projednávané kasační stížnosti rozsudek městského soudu zrušit a věc mu vrátit k dalšímu řízení (§ 110 odst. 1 s. ř. s.). V dalším řízení je městský soud vázán právním názorem vysloveným v tomto rozsudku a v novém rozhodnutí o věci rozhodne i o nákladech řízení o kasační stížnosti (§ 110 odst. 2 a 3 s. ř. s.).

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 25. března 2010

JUDr. Ludmila Valentová
předsedkyně senátu